

У. О. Драгус, Ю. Л. Богданова
Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра дизайну архітектурного середовища

АРХІТЕКТУРНИЙ ЕСКІЗ ЯК ЗАСІБ І ЗАХІД НАЙЕФЕКТИВНІШОЇ ПРЕЗЕНТАЦІЇ АРХІТЕКТУРНОЇ ІДЕЇ

© Драгус У. О., Богданова Ю. Л., 2014

Розглянуто одну із складових вираження індивідуальної авторської мови, пов’язану з підходами праці до “ручного” в процесі проектування.

Ключові слова: архітектурний ескіз, начерк, ручна графіка, авторський стиль.

One of the basic parts of the expression of the individual author's language was reviewed. This part is related to the approaches to architectural drawing during the design process.

Keywords: architecturalsketch, outline, manual schedule, author's style.

Постановка проблеми

Сьогодні, коли ручна графіка майже повністю зникла в процесі архітектурного проектування, гостро постало питання збереження і виявлення індивідуальності авторської мови виконавця. Адже особистий стиль проєктанта заслуговує на увагу не лише при розгляді збудованих об’єктів, але є надзвичайно цікавим та промовистим при виконанні супровідних креслень – особливо тих, з яких розпочинається процес концептуальних рішень.

Формування цілі статті

Мета статті: висвітлити важливі аспекти архітектурного ескізу, значення його для відображення індивідуального власного стилю, який передає настрій, техніку виконання і дає змогу відрізнити авторів.

Виклад основного матеріалу

Великого значення надавали ескізню малюнку у всі часи. Так, Мікеланджело, один з найвизначніших представників епохи Відродження, сказав: “У малюнку, який іншими словами ще називають зарисовкою, досягають свого апогею живопис, скульптура й архітектура; малюнок — джерело і душа усіх видів живопису і корінь кожної науки” [1].

Існують різні визначення цього поняття.

Скетч (англ. *sketch*, буквально — ескіз, начерк, від грец. *σχεδίοζ* – випадковий, імпровізований) – попередній начерк креслення [2].

Ескіз – це синтез творчих пошуків, самоідентифікація в графіці, пошук і ствердження розвитку ідеї.

Отже, найголовнішим завданням архітектора є розуміти архітектуру та її витвір не тільки як корисну річ, але і як носій смислів, які не вимірюються фізичними величинами.

У ручному авторському ескізі взаємопов’язано та синтезовано теоретичні пошуки, а також архітектурної та художньої форм виразності.

Підходи до класифікації ескізів:

за стадіями розроблення творчого задуму: ескіз як фіксація першої ідеї; асоціативний ескіз при формуванні концепції майбутнього твору; уточнювальний ескіз у процесі роботи над проєктом;

за принципом завершеності: начерк, зарисовка; “архітектурний ескіз”; ескізна архітектурна графіка [3].

Всі геніальні ідеї, як правило, матеріалізуються за допомогою саме таких начерків, що нагадують нерозбірливі ієрогліфи.

Тобто, архітектурний ескіз у творчості видатних архітекторів сприймається як самостійний витвір мистецтва, наповнений цілою низкою образних метафор, асоціацій, концептуальних задумів, що сприяють опрацюванню авторського стилю.

Авторський стиль великого архітектора подібний на розмову, характерну манеру вимовляти слова і витримувати паузи.

“Думати руками” – з такими завданнями до ескізу підходить Оскар Німейєр. Лінії не завершені, різкі. Його малюнки нагадують короткі речення, вигуки – справжні думки вголос, виражені у графіці [4] (рис. 1).

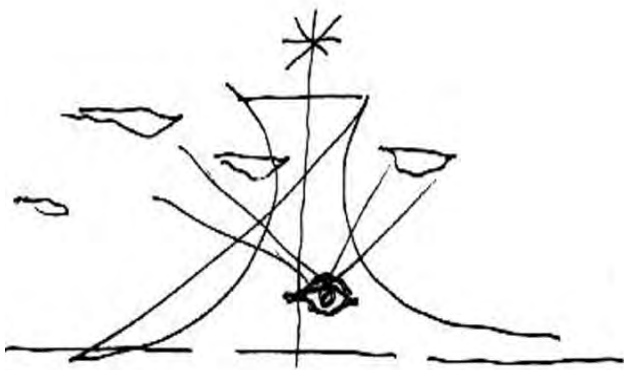

Рис. 1. *Catedral de Brasília, 1958*

Сантьяго Калатрава мислить простором. У його ескізах явно простежується рух, за точною лінією ховається напрямок, розвиток думки, пошуки пластики і органічних аналогій, втілення відчуття польоту, споконвічне прагнення людини до свободи, стирається межа між архітектурою і скульптурою, буквально кожна деталь приховує живий образ [6] (рис. 2).

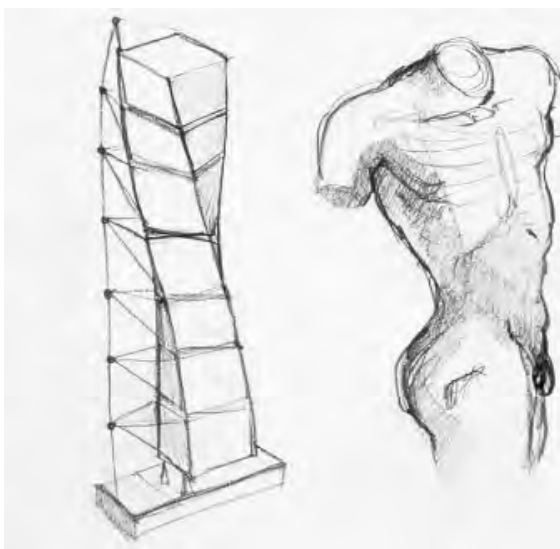

Рис. 2. *Turning Torso, Malm, Sweden*

Коли графіки стає недостатньо, Пітер Ейзенман вдається до ескізного проектування, наділяючи матеріал дивовижною пластикою, надаючи новій якості ручній графіці в макетному виконанні (рис. 3).

Рис. 3. Макетне виконання

Рис. 4. Попередній ескіз, 1991, Vitra Fire Station, Weil Am Rhein, Germany

Експресія, пристрасть, виклик, захоплення лінією, подрібнення, наростання ритму – такими якостями наповнена графіка Захи Хадід (рис. 4). Для неї малюнок – теоретична, дослідницька стадія, відкрита для трансформації початкового задуму [5, с. 228–229].

Конкретизуючи майбутній об'єкт, Норман Фостер вбудовує його в середовище, зіставляючи простори і зв'язуючи масштаб.

“Навіть дерево володіє характером, і потрібно спонукати його працювати в потрібному напрямку”, – Тадао Андо, типовий кінестетик. Щоб зрозуміти, йому потрібно доторкнутися, відчувати. Цей мотив простежується і в ескізній графіці [7] (рис. 5).

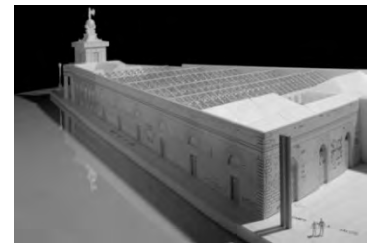
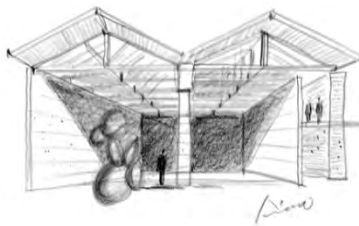
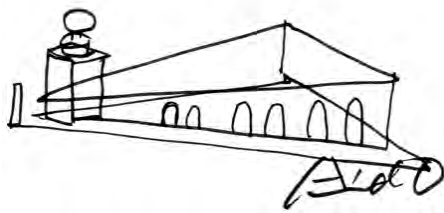

Рис. 5. Arts centre in Venice, Tadao Ando

Ханс Холляйн – архітектурний художник, – вважає архітектуру і мистецтво нероздільними, а себе – художником. “На відміну від звичайного додавання тектонічних форм, будівництво шляхом віднімання дає більше свободи, пластичності, складнішої просторової концепції і розширення-справжньої об'ємності” [5, с. 234–235] (Рис. 6).

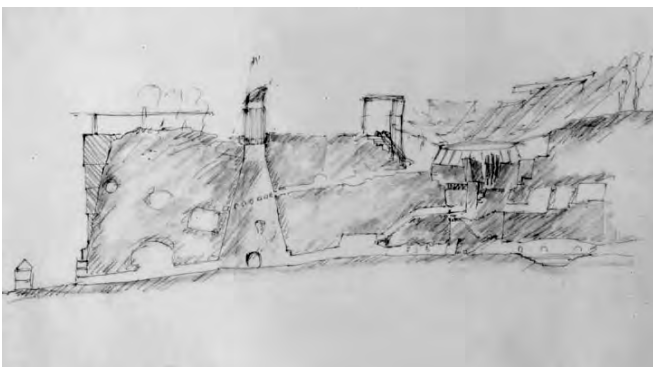

Рис. 6. Museum in der Rock of the Monchsberg Competition 1989

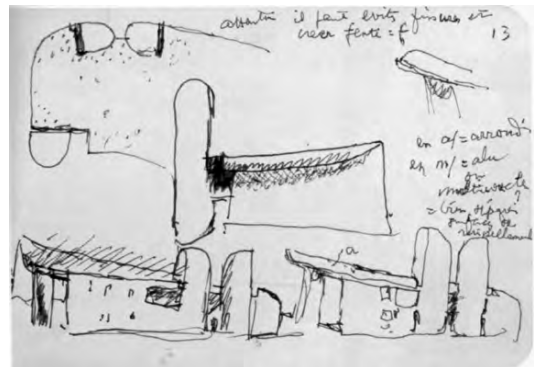

Рис. 7. Ескіз of Notre-Dame-du-Haut, Ronchamp, February, 1951

Ле Корбюзьє вивчав природу і потім створював об'єкти, що мають пластичні властивості, тобто створює істинну архітектуру, істинний живопис, істинне містобудування.

Два нижні ескізи, які нагадують перспективи, показують варіації форми і об'єму даху. Акцентуючи увагу на пропорціях даху та стін, він зводить до мінімуму віконні прорізи простими паралельними лініями. Дах справа утотожнюється з буквою “а” (arondi, “round”, “круглий”) [5] (рис. 7).

Будівля, вписана в навколишнє середовище, її зовнішній вигляд, що впливає з внутрішнього змісту, відмова від традиційних законів форми — ось характерні ознаки властивої Френку Ллойд Райту архітектурної мови. Ф.Л. Райт не вважав свої початкові ескізи непорушними і відчував себе комфортно, фіксує нотатки, обчислення і зміни. Хоча він міг розробити схеми з уяви, покладався на ескізи, щоб візуально розвинути деталі і просторові відносини. Ескіз зображає фасад і круглий план, які відповідають один одному, так що Ф.Л. Райт міг легко переносити розміри (Рис. 8). За допомогою такої техніки він з'ясував, як рішення, зроблені в плані, впливають на вигляд фасаду і навпаки [5, с. 174, 175].

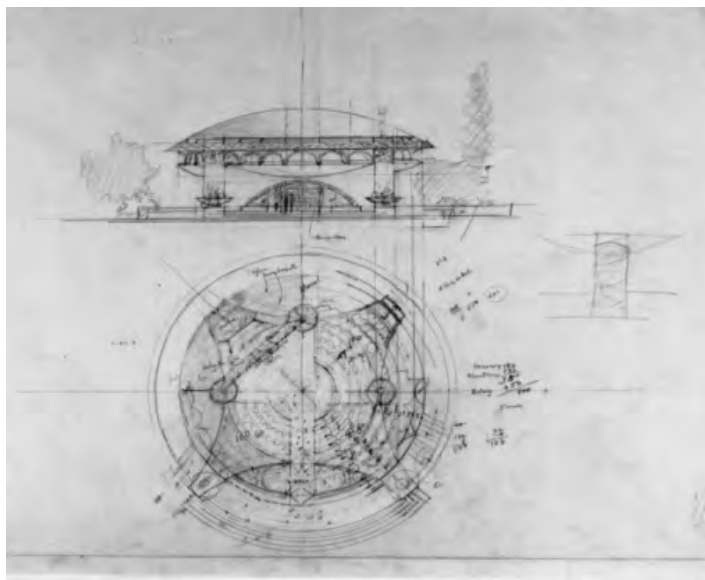

Рис. 8. Annunciation Greek Orthodox Church, Wauwatosa, Wisconsin, 1956

Рис. 9. Colonia Güell church, study for the nave of the church drawn on an inverted photograph of the funicular model. Catedra Gaudi, Barcelona, Spain

В пошуку ідеї Антоніо Гауді об'єднував модель, фотографію і ескізування, щоб отримати результат, якого він прагнув (рис. 9). Він розумів структурні принципи, але використовував фотографію як спосіб передачі внутрішнього простору [5, с. 120, 121].

Проаналізувавши творчість відомих архітекторів світу, можна виділити особливості, характерні для їхніх ескізів:

- відкритість до діалогу;
- “симультанність” (одночасність), коли в лаконічній формі одноразово розкривається цілий ряд смислових, образних, функціональних шарів твору;
- ідентичність у формуванні авторської мови;
- концептуальність;
- інтуїтивність.

Часто скетч містить щось таке, що допомагає поглянути на звичну споруду з нового ракурсу. Ескіз часто стає самостійним явищем і розповідає про свого автора краще, ніж будь-які архітектурні огляди.

Висновки

У зв'язку з тим, що ручна подача архітектурної ідеї поступилася комп'ютерному ескізу, в методичному плані особливого значення набуває метод “клазури” (бліц-рішень за фіксований час), який часто використовується в навчальному процесі. Цей метод має на меті створення попередньої ідеї, яка уособлює пошук художнього образу будівлі певного функціонального призначення або містобудівного утворення та виконується у вигляді графічного начерку, який передують детальній

роботі над проектом. Назва походить від старої традиції навчання, коли виконавців клаузури ізолювали один від одного, закриваючи в окремому приміщенні. Сьогодні це надійний спосіб розвитку творчого мислення, пам'яті, ручної графіки. Крім цього, клаузура і ескізування – оперативні способи спілкування майстра і учня. Відомо, що в процесі реального проектування архітектори нерідко звертаються до своєрідного “колективного” ескізу, заснованого на методі клаузури. Співробітники презентують індивідуальні рішення, потім обирають найвдаліші ескізні пропозиції – на їх основі синтезується концепція майбутнього проекту.

1. Эрпель Ф. Микельанджело/ Пер. с нем. Сергея Данильченко. – Берлин: Хеншель, 1990. – 72 (с. – 46) // *Електронний ресурс*: <http://uk.wikipedia.org>. 2. Скетч // *Електронний ресурс*: <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%95%D1%81%D0%BA%D1%96%D0%B7>. 3. Дуцев М. Авторские методы в архитектуре. От эскиза к производству // *Електронний ресурс*: <http://www.archiludi.ru/?p=1161>. 4. Скетчі великих архітекторів // *Електронний ресурс*: http://architector.ua/post/Creative/1728/Sketchi_velikih_arhitektorov 5. Kendra Schank Smith. Architects' Drawings: A selection of sketches by world famous architects through history. Copyright © Elsevier Ltd., 2005. – 289 с., 120-121, 174-175, 228-229, 234-235. 6. С. Калатрава // *Електронний ресурс*: <http://www.calatrava.com/> 7. Tadao Ando designs arts centre for francoispinault in Venice // *Електронний ресурс*: <http://www.dezeen.com/2007/09/24/tadao-ando-designs-arts-centre-for-francois-pinault-in-venice/>.

УДК 711

М.С. Ключковський, Ю.Л. Богданова
Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра дизайну архітектурного середовища

АРХІТЕКТУРА ЯК МЕТОД ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ

© Ключковський М.С., Богданова Ю.Л., 2014

Розглянуто фактори впливу архітектурного середовища на людину залежно від його психологічного сприйняття.

Ключові слова: психологічний вплив, архітектурне середовище, симетрія, правило Мюллера, просторові акценти, повторюваність, парність.

The factors of influence architectural environment based on human perception of space.

Key words: psychological impact, architectural environment, symmetry, generally Mueller, frequency, parity.

Постановка проблеми

Якість проживання в архітектурному середовищі безпосередньо залежить від факторів сприйняття людиною оточення. Архітектура як носій соціальної функції потребує втілення всього спектра знань про аспекти психологічного і фізіологічного сприйняття ключової фігури в архітектурному просторі – людини.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Дослідники неодноразово звертались до тематики сприйняття людиною форми і кольору, а також особливостей перцепції згрупованих об'єктів, своєрідностей творення людиною простору під впливом бінокулярного зору. За цією тематикою було написано роботи В.А. Філіна, Луїджі Ф'юмара, В.Л. Антонова, Н.П. Анциферова, Л.С. Виготського, К. Лінча. Окремі питання симетрії в науці і архітектурі досліджували: Г.Земпер, Н.Ф. Овчинніков, Н.І. Смоліна, А.В. Шубніков, В.О. Тімохін, Н.М. Шебек. Сприйняття складного багатопредметного середовища через систему